

LA 2 km VEST DE SAT, pe culmea numită « Faţa Vacilor », se află o aşezare neolitică. Ea se întinde pînă pe malul de nord al pîrăului Visa unde au fost semnalate, încă la sfîrşitul secolului al XIX-lea, urmele unor aşezări străvechi, printre care şi numeroase fragmente ceramice pictate ¹.

În vara anului 1959, cu ocazia unei periegeze, s-a constatat că urmele de locuire, constînd în special din fragmente ceramice de factură neolitică, se întind pe o mare suprafaţă atît pe terasa inferioară a malului de nord al pîrăului Visa, cît şi pe acea parte a versantului sudic, uşor terasat, al dealului numit « Faţa Vacilor » ce este cuprinsă între « Podul Coţofeni », la est şi « Podul Făgădăului », la vest.

Tot cu acest prilej, s-au găsit fragmente ceramice, de aceeaşi factură, şi pe malul de sud al Visei, în terenul numit de localnici « La Roghină », situat la confluenţa dintre pîrăul Bivolarilor şi Visa, precum şi pe malul de est al pîrăului Bivolarilor, pe teritoriul ce poartă denumirea de « Batrie ».

Întrucît în literatura de specialitate mai veche sînt semnalate ca provenind de la « Faţa Vacilor », fără stabilirea exactă a locului, atît ceramică de factură neolitică, printre care şi ceramică pictată, cît şi urme de locuire din alte epoci ², era necesară efectuarea unei cercetări de informare cu scopul de a se stabili mai precis întinderea şi natura exactă a acestei staţiuni ³. O astfel de cercetare a şi fost făcută între 11 şi 25 septembrie 1959.

Au fost săpate trei secţiuni (I—III), dintre care două (I şi III) la punctul numit « Faţa Vacilor » şi una (II) « La Roghină » (fig. 1). Secţiunea I, de 12 m pe 1 m, a fost săpată începînd din malul de nord al pîrăului Visa, pe direcţia sud-nord. Din punct de vedere stratigrafic s-au obţinut următoarele date: sub solul vegetal gros de 0,08—0,10 m, în care apar în mod izolat fragmente ceramice mărunte, de factură neolitică, urmează o depunere de pămînt cenuşiu deschis cu o grosime medie de 1,70 m, ce constituie stratul de cultură neolitică în cuprinsul căruia s-au găsit numeroase urme de cultură materială. Începînd cu adîncimea de 1,60 m, pămîntul de culoare cenuşie deschisă dobîndeşte o nuanţă mai închisă. La adîncimea de 1,80—2 m de la suprafaţa actuală a solului se află pămînt viu, nisipos, de culoare galbenă.

În cuprinsul stratului de cultură s-au putut deosebi trei niveluri de locuire (1, 2 şi 3) despărţite destul de clar prin urme de chirpic şi de podine, aparţinînd unor locuinţe de suprafaţă (fig. 2). Nivelul 1 se află de la baza stratului de cultură, pînă la 1 m; nivelul 2 de la 1 m — 0,35 m; nivelul 3, de la 0,35—0,10 m de la suprafaţa actuală a solului. Cele trei niveluri, despărţite prin urme de podine, formează împreună un strat de cultură care aparţine culturii Petreşti.

¹ C. Gooss, *Chronik*, 50.

² *Ibidem*, p. 105—106.

³ O încercare în acest sens a fost făcută de N. Lupu, directorul Muzeului Brukenthal, prin sondajul început în noiembrie 1954, cînd s-a pornit săparea unui şanţ în

malul de nord al pîrăului Visa. Lucrarea abia începută a trebuit să fie întreruptă din cauza timpului nefavorabil. Materialul recoltat cu această ocazie aparţine culturii cu ceramică pictată de tip Petreşti.

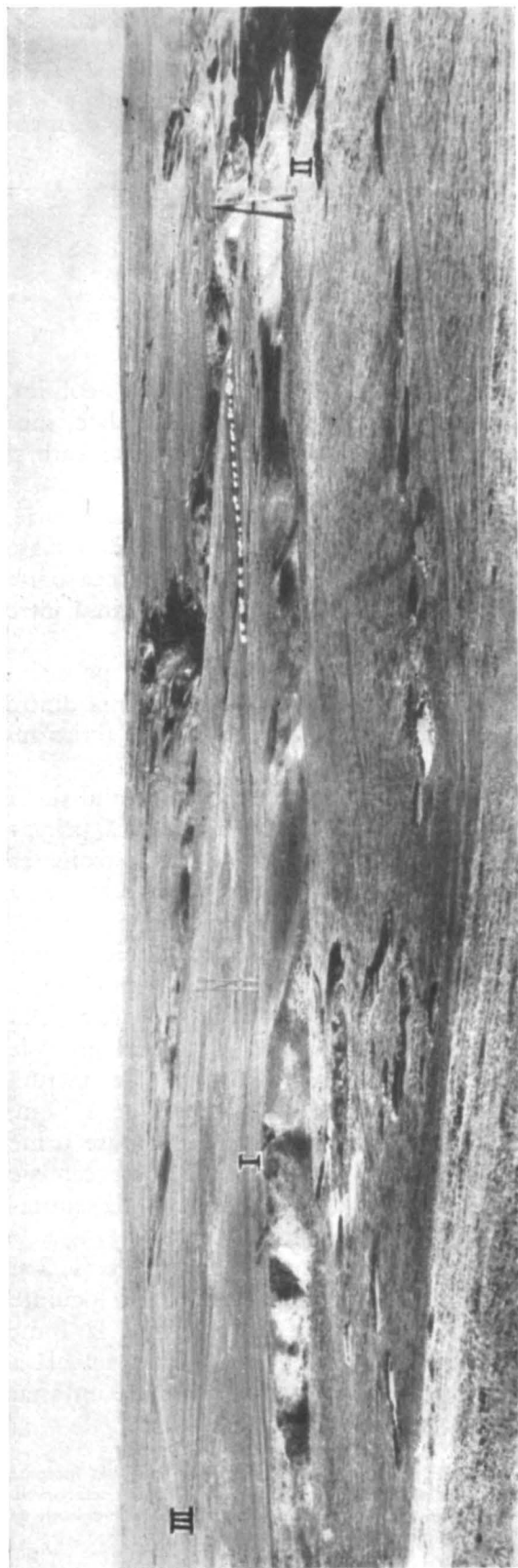

Fig. 1. — Vedere parțială a așezărilor de la « Fața Vacilor » și « La Roghină ».

În primul nivel locuirea a fost mai puțin intensă. Materialul arheologic este relativ sărac. El se înmulțește abia la adâncimea de 1,40 m de la suprafața actuală a solului. Majoritatea fragmentelor de vase din acest nivel aparțin ceramicii de uz gospodăresc, dar se găsesc, în mod sporadic, și fragmente mici cu urme de pictură prost păstrată. S-au găsit și câteva lame și răzuitoare de silex în stare fragmentară. Oasele de animale sînt de asemenea puține. Nivelul 2 a dat un material arheologic bogat ce dovedește o locuire intensă. Alături de ceramica de uz gospodăresc, au apărut numeroase fragmente ceramice pictate, tipice pentru cultura Petrești. Nu lipsește, de altfel, nici ceramica cenușie cu slip lustruit, ornamentată în tehnica inciziei, cu benzi umplute cu puncte (cultura Turdaș). S-a găsit de asemenea ceramică ornamentată în tehnica inciziei și exciziei (frecvent fiind ornamentul « dinți de lup ») cu analogii în faza Boian II (aspect Giulești), (fig. 9/3—4) precum și o categorie ceramică de tradiție Criș, din pastă grosolană, ornamentată cu « unghia ». Uneltele de silex sînt destul de numeroase. Alături de ele se găsesc și lame de obsidian. Dintre uneltele de piatră șlefuită sînt frecvente topoarele de tip calapod și toporașete-dălțițe. S-au descoperit un fragment de toporiocan perforat, o săpăligă din corn de cerb perforat, precum și câteva sule de os. Greutățile de la războiul de țesut, descoperite printre resturile locuinței ce aparține acestui nivel, sînt în secțiune plat-ovale.

Nivelul 3, despărțit de nivelul 2, de asemenea, prin resturile unei locuințe de suprafață cu platformă, găsite la adâncimea de 0,35 m de la nivelul actual al solului, este strîns legat prin structura și prin conținutul său arheologic de nivelul 2. Acest fapt dovedește o continuitate de viață a aceleiași comunități pe teritoriul respectiv. Men-

ționăm însă că, la partea superioară a stratului de cultură, s-a găsit un fragment ceramic, de tip Coțofeni, ornamentat cu linii incizate ce formează un ornament în formă de căprior.

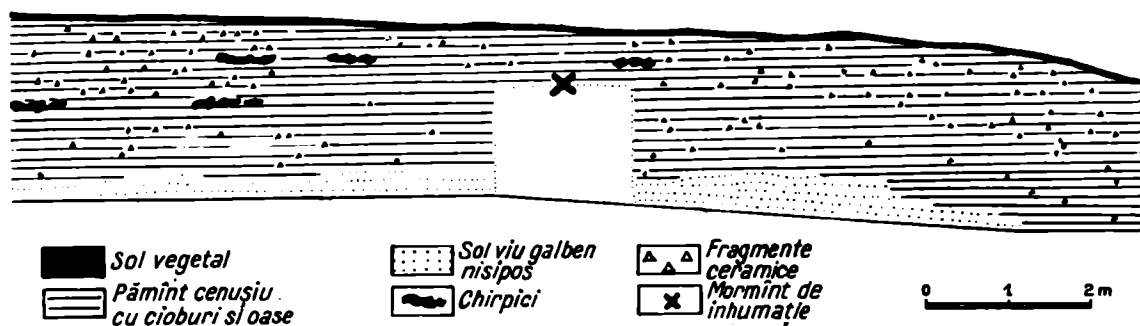

Fig. 2. — Profilul peretelui de est al secțiunii I (« Fața Vacilor »).

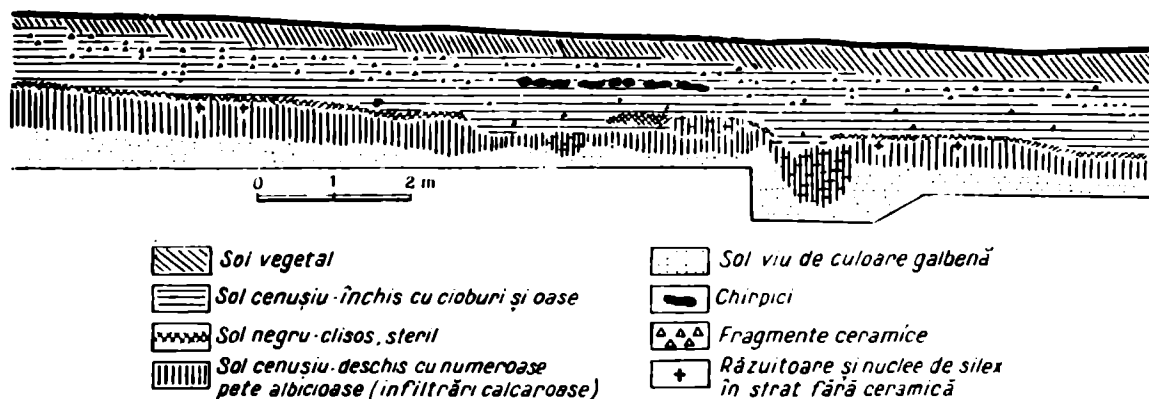

Fig. 3. — Profilul peretelui de nord al secțiunii II (« La Roghină »).

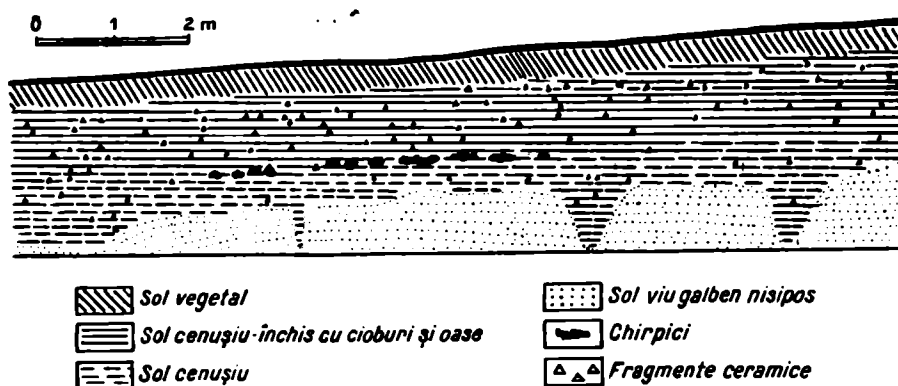

Fig. 4. — Profilul peretelui de vest al secțiunii III (« Fața Vacilor »).

Trebuie amintit apoi numărul mare de oase de animale găsite în cuprinsul nivelelor 2 și 3, ceea ce dovedește importanța destul de mare pe care o căpătase creșterea animalelor în sinul acestei comunități, în special în ultima perioadă a locuirii în această așezare. Din analiza parțială a resturilor osteologice, rezultă că primul loc îl ocupau

cornutele mari (bovinele), apoi porcii și numai în al treilea rând cornutele mici (oi, capre)¹.

În secțiunea I, la 0,65 m adâncime față de nivelul actual al solului, a fost descoperit un mormînt de înhumăție. Mortul a fost așezat în poziție chircită, culcat pe partea stîngă. Scheletul era orientat cu craniul spre sud-est și picioarele spre nord-vest. La ceafă și în preajma umerilor avea o placă de gresie de rîu, foarte friabilă, de formă oval-alungită, cu dimensiunile de 35×15 cm și grosimea de circa 5 cm.

Fig. 5. - Mormînt de înhumăție în poziție chircită.

Placa s-a fărîmițat cu ocazia dezvelirii mormîntului. În afara acestei plăci de piatră, mormîntul nu a avut nici un alt inventar. Micile fragmente ceramice găsite în preajma scheletului aparțin stratului de cultură în cuprinsul căruia a fost îngropat, precum și pămîntului de umplură. Menționăm doar existența în fața scheletului și la nivelul acestuia a unui fragment de craniu de bovid, care ar fi putut fi pus acolo ca ofrandă, dar care se pare că aparține, de fapt, tot stratului de cultură, oasele de cornute mari fiind frecvente în cuprinsul acestui nivel de locuire. Scheletul, relativ bine păstrat, cu excepția antebrațelor și a feței, a fost studiat de către antropologul M. Cristescu care pregătește un studiu separat al acestui schelet (fig. 5).

Examenul antropologic a arătat că, după caracteristicile sale, craniul este de tip mediteranean. În funcție de indicele lui, avem de-a face cu un doliocran. Scheletul a aparținut unei femei, cu o talie mică de 1,50 m, de aproximativ 50 de ani².

Din observațiile făcute cu ocazia săpăturii, rezultă că înmormîntarea s-a făcut din cuprinsul ultimului nivel (3) de locuire, mortul fiind înhumat pe teritoriul așezării, într-o groapă puțin adîncă ce a străbătut, parțial, nivelul 2 al stratului de cultură. Datorită acestui fapt, conturul gropii nu a putut fi stabilit.

În funcție de datele prezentate considerăm că mormîntul datează din ultima fază de locuire a așezării neo-eneolitice de la «Fața Vacilor» și trebuie atribuit purtătorilor culturii cu ceramică pictată de tip Petrești.

¹ Determinările au fost făcute de prof. Olga Necrasov, de la Iași.

² Mormîntul a fost ridicat *in situ* și expus la Muzeul Brukenthal din Sibiu.

Mormintul nu poate fi atribuit unei epoci mai târzii, cu toată adâncimea relativ mică la care s-a făcut înmormintarea în raport cu grosimea totală a stratului de cultură, deoarece nici în cuprinsul și nici în profilul nivelului superior (3) al stratului de cultură nu s-a putut observa vreun deranjament ulterior, așa cum ar fi fost normal în cazul unei înmormintări ce s-ar fi făcut după părăsirea așezării.

Secțiunea II a avut o lungime de 15 m și 1 m lățime. Ea a fost făcută în punctul numit «La Roghină», situat la întâlnirea pirăului Bivolarilor cu Visă. Secțiunea a avut

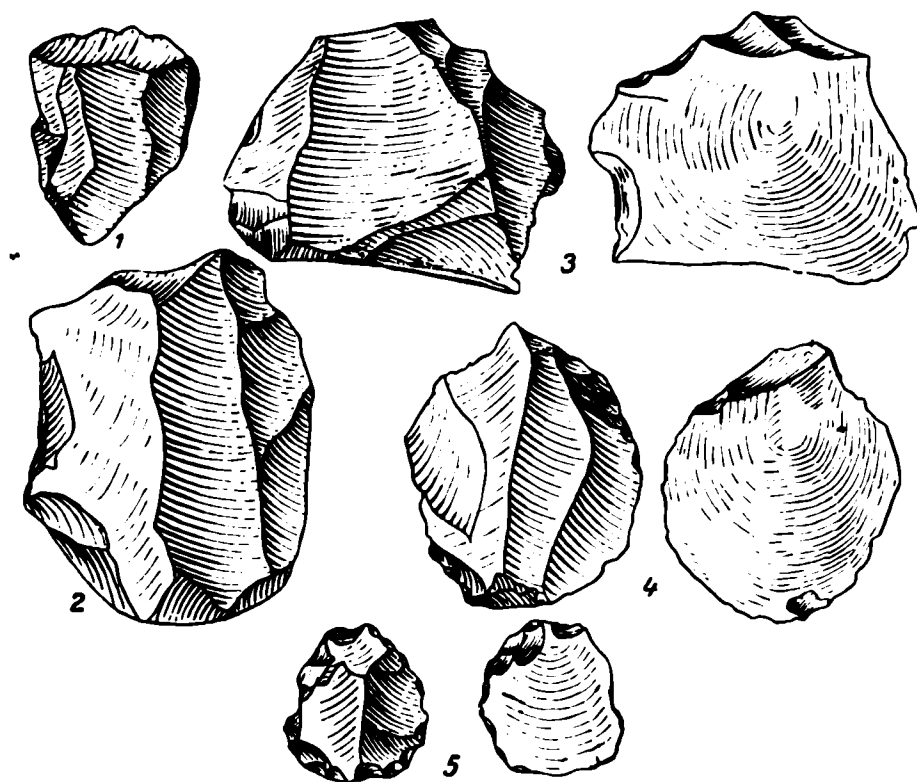

Fig. 6. — «La Roghină»: 1–5, nuclee și răzuitoare de silex din strat de pământ fără ceramică (mărimă naturală).

direcția est-vest. Din punct de vedere stratigrafic s-au obținut următoarele date. Sub solul vegetal, gros de 0,25–0,45 m în cuprinsul căruia au apărut fragmente ceramice lucrate la roată, datind din perioada feudală timpurie, urmează o depunere de pământ cenușiu închis, cu o grosime medie de 0,75–0,80 m, ce conține urme de cultură materială, îndeosebi ceramică, aparținând fazei pe deplin dezvoltate a culturii Petrești. La adâncimea de 0,65 m de la suprafața solului a fost secționată o locuință de suprafață cu platformă (fig. 3). Stratul de cultură cu ceramică pictată de tip Petrești se termină la adâncimea de 1,25 m de la suprafața actuală a terenului. Sub acest nivel urmează o depunere de pământ negru-clisos, de 0,15 m grosime, ce se întinde de-a lungul secțiunii, fiind întrerupt doar sub locuință și în preajma acesteia prin niște alveolări ce pătrund, pe alocuri, până la solul viu, nisipos, de culoare galbenă (fig. 3). În cuprinsul acestei depuneri (de la 1,25 la 1,35 m adâncime), nu s-a găsit nici ceramică și nici alte vestigii arheologice. De la 1,35 m adâncime, urmează un strat de pământ cenușiu deschis, clisos, cu numeroase pete albicioase, având grosimea de 0,20–0,35 m, așezat direct pe solul viu de culoare galbenă. Și în acest strat ceramica lipsește cu

desăvîrșire. În schimb, la partea superioară a acestuia, în diferite puncte ale secțiunii (fig. 3), s-au găsit trei răzuitoare (fig. 6/3—5), două nuclee (fig. 6/1—2) și câteva așchii de silex, precum și fragmente mici de oase aproape pietrificate. Deși găsite într-un strat fără ceramică, net diferențiat, din punct de vedere stratigrafic, de stratul de cultură neolitic aparținând culturii Petrești, uneltele de silex descoperite nu sînt tipice pentru nici una din culturile paleoliticului superior. După tehnica în care au fost lucrate par a aparține mai degrabă epocii neolitice. Pe de altă parte, lipsa ceramicii împiedică, de asemenea, atribuirea acestor unelte vreunei culturi neolitice timpurii, cunoscute pînă acum pe teritoriul Transilvaniei.

Secțiunea III, de 12 m lungime și 1 m lățime, orientată pe direcția sud-nord, a fost săpată, tot la punctul numit «Fața Vacilor», pe prima terasă de pe versantul sudic al dealului, la circa 200 m spre nord de secțiunea I și de malul de nord al pîrăului Visa. Această secțiune a fost săpată cu scopul de a verifica dacă așezarea neolitică a ocupat și această terasă a dealului numit «Fața Vacilor».

Săparea secțiunii III a prilejuit cîteva observații interesante, atît în ce privește stratigrafia acestei așezări și etapele de locuire în teritoriul cercetat, cît și cu privire la unele probleme mai generale legate de cunoașterea culturii cu ceramică pictată de tip Petrești. În porțiunea săpată, stratul de pămînt vegetal, de culoare cenușie deschisă, are o grosime de 0,30—0,35 m. În cuprinsul acestuia fragmentele ceramice sînt foarte rare, mici și atipice, însă de factură neolitică. De la 0,35 la 1,85 m adîncime, de la suprafața solului actual, se găsește stratul de cultură al așezării cu ceramică pictată de tip Petrești. Urmele de cultură materială zac într-un pămînt de culoare cenușie, care, pe măsură ce ne adîncim în stratul de cultură, dobîndește o nuanță tot mai închisă. Spre baza stratului de cultură, culoarea cenușie a pămîntului are o nuanță mai închisă, iar urmele de cultură materială sînt tot mai puțin numeroase. În general, cu excepția gropilor, la adîncimea de 1,85 m de la suprafața solului, apare pămîntul viu de culoare galbenă, nisipos (fig. 4). Stratul de cultură, în totalitatea lui, are o grosime medie de 1,50 m. Urmele unei locuințe de suprafață cu platformă de lut ars, secționată pe o lungime de 4 m, la adîncimea de 1,50 m de la suprafața solului și 1,10 m de la partea superioară a stratului de cultură, împarte stratul în două niveluri de locuire.

Această împărțire în două niveluri (1 și 2) este justificată și prin unele caracteristici deosebite, ce pot fi remarcate la ceramica pictată găsită în nivelul 1, sub platforma locuinței, în raport cu ceramica pictată găsită în nivelul 2, la suprafața locuinței secționate și imediat deasupra acesteia.

În cuprinsul nivelului 1, alături de ceramica de uz gospodăresc din pastă grosolană, arsă la roșu sau de culoare cenușie, apare o categorie de ceramică pictată, asemănătoare ca tehnică a pasteii, ardere și motive decorative cu ceramica pictată, specia D₁, din nivelul inferior al așezării de la «Lumea Nouă»¹ (Alba Iulia), (fig. 8/1—9). Mai des întîlnită este categoria ceramică cu fond portocaliu, adesea cu nuanțe roșii, decorată cu benzi late sau înguste, orînduite paralel, vertical, oblic sau orizontal, de culoare roșie, cărămiziu-roșcat sau albă. Adeseori benzile cărămiziu-roșcate sînt combinate, de obicei dispuse paralel cu benzi de culoare albă (fig. 8/7). Tot în acest nivel a apărut și un fragment de vas cărămiziu decorat cu benzi înguste de culoare neagră, dispuse oblic pe corpul vasului (fig. 8/9).

Menționăm că în nivelul 1 al acestei secțiuni nu a apărut ceramica de tip Turdaș, cu decor în benzi incizate umplute cu împunsături. S-au găsit în schimb cîteva fragmente

¹ D. Berciu — I. Berciu, *Săpături și cercetări arheologice în anii 1944—1947*, în *Apulum*, III, p. 9 și urm., fig. 6

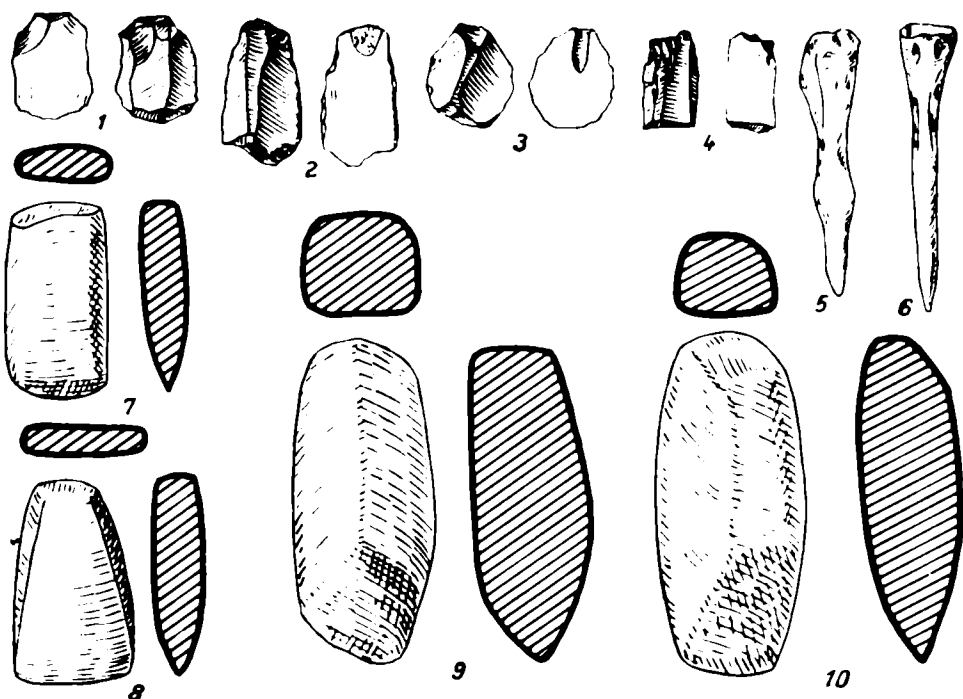

Fig. 7. «Fata Vacilor»: 1-3, unelte de silex; 4, lamă de obsidiană; 5-6, unelte de os; 7-8, topoare-dălțițe din piatră șlefuită; 9-10, topoare calapod din piatră șlefuită (aproximativ 1/2 din mărimea naturală).

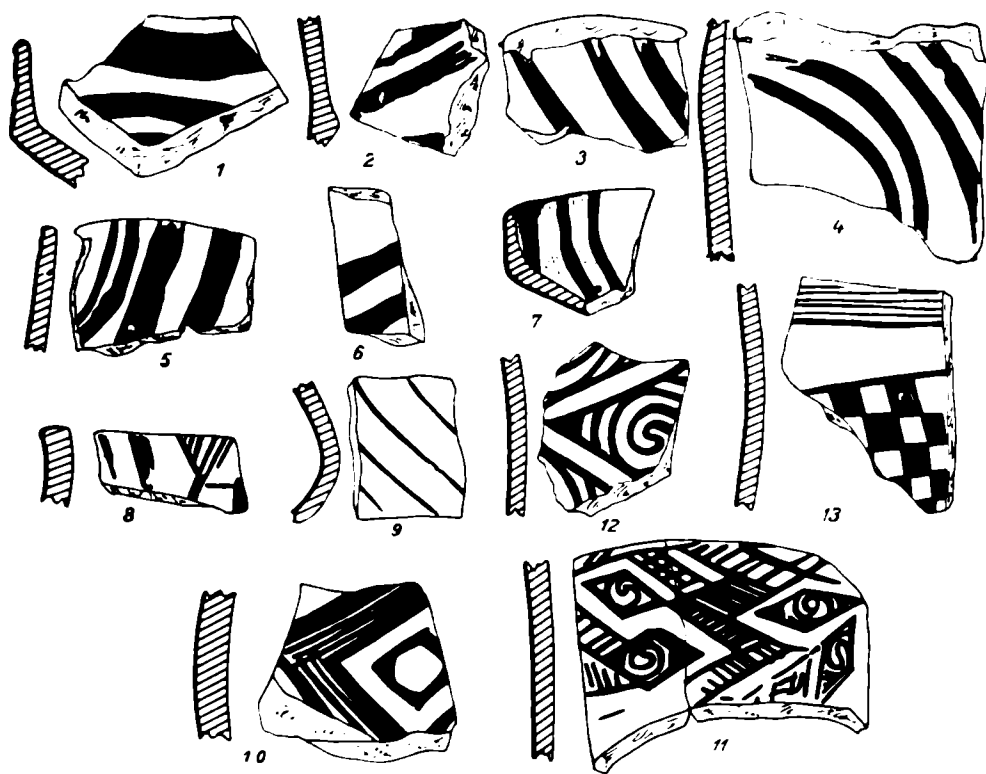

Fig. 8. «Fata Vacilor» (secțiunea III). Ceramică pictată aparținând fazei mai vechi a culturii Petrești: 1-6, ceramică pictată cu benzi de culoare brun-roșcat pe fond portocaliu; 7, fragment de vas, pictat cu benzi paralele brun-roșcat și alb, pe fond portocaliu; 8-9, ceramică cu pictură neagră pe fond cărămiziu; 10-13, ceramică pictată cu motive geometrice, de culoare neagră pe fond cărămiziu lustruit, aparținând fazei pe deplin dezvoltate a culturii Petrești (aproximativ 1/2 din mărimea naturală).

de tradiție Criș, din pastă grosolană, dar fără pleavă în compoziție, ornamentate unele cu alveole făcute cu unghia, iar altele cu un decor format dintr-un briu puțin reliefat și alveolat prin apăsarea cu degetul. Ca factură această ceramică se încadrează în categoria ceramicii de uz gospodăresc. La nivelul locuinței cu platformă și deasupra acesteia, până la adâncimea de circa 0,70 m de la suprafața solului actual, deci în nivelul 2, apare ceramica pictată care, în privința tehnicii lutului și a picturii este analoagă cu ceramica pictată găsită în secțiunea I și se încadrează în categoria ceramicii cunoscute în general sub denumirea de ceramică pictată vest-românească, central transilvăneană, sau de tip Petrești¹. Această categorie de ceramică pictată este cunoscută din toate așezările aparținând culturii Petrești.

În așezarea de la « Lumea Nouă » (Alba-Iulia), ceramica pictată aparținând acestei categorii se găsește în nivelurile mijlocii și superioare ale stratului de cultură², deci într-o poziție stratigrafică asemănătoare. Decorațiunea are un caracter geometric. Pictura cu negru predomină (fig. 8/10—13). În secțiunea III, de care ne ocupăm, abia la acest nivel (2) împreună cu ceramica pictată din categoria de mai sus, apare, uneori, și ceramica ornamentată cu benzi incizate umplute cu împunsături, specifică pentru cultura Turdaș—Vinča. Tot mai frecventă este și ceramica neagră lustruită, din pastă fină, precum și ceramica neagră cu pete gălbui în exterior, de asemenea bine lustruită, asemănătoare cu ceramica de acest fel din culturile Gumelnița și Sălcuța. Ceramica de uz gospodăresc, având aceleași caracteristici cu ceramica similară din nivelul 1, continuă și în cuprinsul nivelului 2, până la partea superioară a stratului de cultură. Unelte de silex, os și piatră șlefuită sînt similare cu cele găsite în cuprinsul secțiunii I. Și aici oasele de animale sînt mai numeroase la nivelul superior al stratului de cultură, dar comparativ, mai puține și mai rare decît în secțiunea I.

Pe baza observațiilor făcute cu ocazia acestor săpături, precum și pe baza materialelor rezultate, se pot trage unele concluzii care, evident, dat fiind suprafețele mici săpate, au valoarea unor ipoteze de lucru.

Stratul de cultură din secțiunea I reprezintă, din punctul de vedere al depunerilor culturale, un strat unitar aparținînd în întregime, cu toate cele trei niveluri ale sale, fazei pe deplin dezvoltate a culturii Petrești. În secțiunea III, a fost surprinsă o situație stratigrafică asemănătoare cu cea din așezarea, aparținînd aceleiași culturi, de la « Lumea Nouă ». Ceramica pictată din nivelul inferior (1) al acestei secțiuni are aceleași caracteristici cu ceramica grupei D₁, din nivelul inferior al stratului de cultură de la Lumea Nouă, iar ceramica din nivelul 2, corespunde grupei D₂ găsite în nivelurile mijlocii și superioare ale aceleiași așezări³.

Acest fapt confirmă ipoteza susținută pe baza observațiilor stratigrafice de la « Lumea Nouă », potrivit căreia există o specie ceramică pictată mai veche decît cea cunoscută în general sub denumirea de ceramică pictată de tip Petrești. Se pare că ceramica pictată găsită în nivelul inferior al stratului de cultură atît la « Lumea Nouă », cît și la « Fața Vacilor » (secțiunea III) nu ar trebui înglobată însă în « tipul Starčevo », ci poate mai degrabă ar putea fi considerată ca aparținînd unei faze mai vechi a culturii cu ceramică pictată de tip Petrești, dacă ținem seama de pasta fină, bine arsă, fără pleavă, caracteristică categoriei de ceramică pictată D₁, precum și de unele forme de vas mai evaluate (fig. 8/1, 7). Pe de altă parte, unele motive ornamentale, precum și cromatica

¹ D. Berciu — I. Berciu, *Cercetări și săpături în județele Turda și Alba*, în *Apulum*, II, 1946, p. 58 și urm., fig. 46.

² *Apulum*, III, 1947—1949, p. 4.

³ D. Berciu — I. Berciu, *Săpături și cercetări arheologice în anii 1944—1947*, în *Apulum*, III, 1947—1949, p. 4 și urm.

amintesc ceramica pictată din cultura Criș. Acest fapt, la care se adaugă și existența unor ornamente de tradiție Criș — ca alveolele făcute cu unghia la care pasta rămâne alături, ornament ce se întâlnește, la acest nivel, pe vase de uz gospodăresc, din pastă grosolană dar fără pleavă în compoziție — ar pleda pentru o dezvoltare a fazei mai vechi a culturii Petrești, pe baza culturii Starčevo-Criș. Este adevărat că în stadiul actual al cercetărilor, dat fiind săpăturile restrinse efectuate pînă în prezent și numărul mic al stațiunilor cercetate ne lipsesc dovezile peremptorii care ne-ar îngădui o afirmație categorică în acest sens. Totuși, absența ceramicii de tipul Turdaș-Vinča în nivelul 1 al Secțiunii III de la «Fața Vacilor», și apariția acesteia în nivelul 2, împreună cu ceramica pictată tipică pentru cultura Petrești (grupa D₂), postulează posibilitatea existenței unei faze mai vechi a culturii Petrești¹, ce a luat naștere, foarte probabil, pe baza fondului local al culturii Starčevo-Criș și care ulterior s-a dezvoltat ca o cultură de sine stătătoare în cuprinsul căreia, în faza pe deplin formată, se găsește, de acum, atît ceramică ornamentată cu benzi umplute cu puncte, de tipul Turdaș-Vinča, cît și ceramică de factură Boian, precum și unele elemente tipice pentru fazele vechi ale culturii Gumelnița și Sălcuța. În aceeași ordine de idei, mai trebuie specificat că între nivelurile 1 și 2 ale straturilor de cultură, cercetat prin săparea secțiunii III de la «Fața Vacilor», există o strînsă legătură și o continuitate evidentă. Unele elemente din grupa ceramicii pictate (D₁) din nivelul 1 se găsesc și în nivelul 2, în asociere cu ceramica din grupa D₂ predominantă în acest nivel. De asemenea ornamentarea cu alveole, de tradiție Criș, continuă să se aplice pe ceramica de uz gospodăresc și în cuprinsul nivelului 2 care prin conținutul și structura sa aparține fazei pe deplin dezvoltate a culturii Petrești.

În ce privește așezarea, se pare că a fost întinsă, ocupînd atît partea dinspre poale a versantului sudic, ușor terasat, al dealului cunoscut sub numele de «Fața Vacilor», cît și terasa de pe malul de nord al pîrăului Visa. Din observațiile făcute cu ocazia sondajului rezultă că în prima fază de locuire a fost ocupată în special terasa superioară

Fig. 9. — «Fața Vacilor»: 1, vas cu picior, reconstituit; 2, fragment de vas din pastă neagră, lustruită, cu pete galbui în exterior, ornamentat cu benzi formate din linii paralele incizate și cu buton în relief; 3—5, ceramică excizată cu analogii în faza Giulești a culturii Boian; 6—8, ceramică Turdaș (aproximativ 1/2 din mărimea naturală).

¹ O așezare aparținînd, se pare, acestei faze mai vechi a culturii Petrești a fost descoperită cu ocazia săpării unor silozuri pentru cartofi, la locul numit «la Părăuș», în hotarul com. Daia (r. Sebeș). Informații fiind de către I. Raica, directorul Muzeului raional din Sebeș, m-am deplasat împreună cu dînsul, în primăvara acestui an la locul amintit. Cu această ocazie am putut constata că

prin săparea silozurilor s-au secționat resturile unei locuințe de suprafață cu platformă. Ceramica pictată recoltată, precum și ceramica adunată de noi prezintă analogii cu ceramica nivelului inferior al secțiunii III de la «Fața Vacilor». Formele ceramice sînt tipice pentru cultura Petrești. În schimb, ceramică ornamentată de tipul Turdaș-Vinča nu s-a găsit.

de pe versantul sudic al dealului. În etapa următoare, care corespunde fazei pe deplin dezvoltate a culturii Petrești, așezarea s-a întins pînă pe malul pîrăului Visa, cuprinzînd și terenul, de la sud de acest pîrău, numit « La Roghină » și, probabil, și o parte a teritoriului numit « Batrie ». Caracteristice pentru această așezare sînt locuințele cu platformă de lut ars. Aceste locuințe constituiau, se pare, unele grupe în cadrul general al așezării. Locuitorii se îndeletniceau în primul rînd cu cultivarea primitivă a plantelor și cu creșterea animalelor. Numeroasele oase de animale domestice descoperite, în special în nivelurile superioare ale stratului de cultură, dovedesc, că în sinul acestei comunități, îndeosebi în ultima fază de locuire, creșterea animalelor căpătase o importanță destul de mare. Cultivarea primitivă a plantelor este documentată prin săpăliga din corn de cerb găsită în secțiunea I.

Dintre îndeletnicirile casnice sînt atestate torsul și țesutul prin cîteva fragmente de fusaiole și greutăți de la războiul de țesut vertical, de formă plat-ovală și, bineînțeles, olăria.

Mormîntul de înhumăție în poziție chircită descoperit în această așezare este, pînă acum, singurul mormînt ce poate fi atribuit cu siguranță purtătorilor culturii cu cerarnică pictată de tip Petrești. Această descoperire vine în sprijinul tezei, bazată pe descoperiri incerte și pe analogii cu alte culturi contemporane, potrivit căreia în cultura Petrești, morții erau înhumați.

IULIU PAUL

АРХЕОЛОГИЧЕСКАЯ ШУРФОВКА В ОКНА СИБИУЛУЙ

РЕЗЮМЕ

Раскопки неолитического поселения в Окна Сибилуи были предприняты с целью более точного определения площади и действительного характера этого поселения.

Было сделано три разреза (I—III), два из них (I и III) в пункте «Фаца Вачилор» и один (II) в «Ла Рогинэ» (рис. 1).

Разрез I прошел через однородный культурный слой, целиком относящийся к вполне развитой фазе культуры Петрешти. На глубине 0,65 м от нынешней поверхности почвы найдено погребение с труположением (костяк в скорченном положении). Погребение датируется последней фазой обитания неолитического поселения в «Фаца Вачилор», его можно связать с носителями культуры расписной керамики типа Петрешти.

В разрезе II, произведенном в пункте «Ла Рогинэ», на глубине 1,35 м был обнаружен слой толщиной около 0,35 м, в котором нашли три скребка, два нуклеуса, несколько кремневых отщепов и почти окаменелые небольшие обломки костей. Керамика совершенно отсутствовала.

В разрезе III, на террасе южного склона холма «Фаца Вачилор» удалось стратиграфически и на основании найденного материала определить более древнюю фазу культуры Петрешти, развившуюся вероятно на местном фоне культуры Старчево-Криш. Шурфовка установила также, что поселение располагалось у основания уступообразного южного склона холма, известного под названием «Фаца Вачилор», занимая также и уступ на северном берегу ручья Виса и пункт «Ла Рогинэ».

Характерными для этого поселения являются жилища с площадками из обожженной глины. По-видимому, эти жилища группировались на общей территории поселения.

ОБЪЯСНЕНИЕ РИСУНКОВ

Рис. 1. — Частичный вид стоянок в «Фаца Вачилор» и «Ла Рогинэ».

Рис. 2. — Профиль восточной стены разреза I в «Фаца Вачилор».

Рис. 3. — Профиль северной стены разреза II в «Ла Рогинэ».

Рис. 4. — Профиль западной стены разреза III в «Фаца Вачилор».

Рис. 5. — Погребение со скорченными костями.

Рис. 6. — «Ла Рогинă»: 1—5, кремневые нуклеусы и скребки (из слоя земли без керамики) (натуральная величина).

Рис. 7. — «Фаца Вачилор»: 1—3, кремневые орудия; 4, пластина из обсидиана; 5—6, костяные орудия; 7—8, небольшие топоры-долота из шлифованного камня; 9—10, топоры-колодки из шлифованного камня (приблизительно 1/2 натуральной величины).

Рис. 8. — «Фаца Вачилор» (разрез III). Расписная керамика более древней фазы культуры Петреști: 1—6, керамика, расписанная красновато-коричневыми полосами на оранжевом фоне; 7, фрагмент сосуда, расписанного красновато-коричневыми и белыми параллельными полосами на оранжевом фоне; 8—9, керамика с черной росписью на кирпичном фоне; 10—13, керамика черным геометрическим узором на лощеном кирпичном фоне, относящаяся ко вполне развитой фазе культуры Петреști (приблизительно 1/2 натуральной величины).

Рис. 9. — «Фаца Вачилор». 1, реставрированный сосуд на ножке; 2, фрагмент лощеного сосуда из черного теста с желтоватыми пятнами с наружной стороны, ленточный орнамент из параллельных врезанных линий и рельефной выпуклости; 3—5, керамика с вырезками, имеющая аналогии в фазе Джулешти культуры Боан; 6—8, керамика Турдаш (приблизительно 1/2 натуральной величины).

LE SONDAGE ARCHÉOLOGIQUE D'OCNA SIBIULUI

RÉSUMÉ

Les fouilles entreprises dans le site néolithique d'Ocna Sibiului ont eu pour but de délimiter l'emplacement exact de la station et d'en préciser le caractère.

On a exécuté trois sections (I—III), dont deux (I, III) au lieu dit « Fața Vacilor » et une autre (II) au lieu dit « La Roghină » (fig. 1).

La section I traverse une couche de culture homogène appartenant toute entière à la phase de plein essor de la civilisation de Petrești. On y a découvert, à 0^m65 de profondeur par rapport au niveau actuel du sol, une tombe à inhumation en position accroupie. Cette tombe date de la dernière phase d'habitation de la station néo-énéolithique de « Fața Vacilor » et peut être attribuée aux porteurs de la civilisation à céramique peinte du type Petrești.

Dans la section II, exécutée au lieu dit « La Roghină », on a rencontré, à 1^m35 de profondeur, une couche d'environ 0^m35 d'épaisseur, qui a livré trois racloirs, deux nucléi et quelques éclats de silex, ainsi que de menus fragments d'os presque pétrifiés. La céramique faisait complètement défaut.

Dans la section III, creusée au niveau de la terrasse inférieure du versant méridional de la colline « Fața Vacilor », on a pu identifier, à l'aide de la stratigraphie et des matériaux récoltés, une phase plus ancienne de la civilisation de Petrești, développée très probablement à partir du fond local de la civilisation de Starčevo-Criș.

En ce qui concerne la station, le sondage a établi que celle-ci était fort étendue, occupant non seulement le bas du versant méridional, disposé en terrasses successives, de la colline « Fața Vacilor », mais aussi la terrasse de la rive septentrionale du ruisseau Visa, ainsi que le lieu dit « La Roghină ».

L'élément le plus caractéristique de la station est représenté par les habitations à plate-forme en terre cuite, habitations qui semblent former plusieurs groupes distincts sur le territoire de la station.

EXPLICATION DES FIGURES

Fig. 1. — Vue partielle des stations de « Fața Vacilor » et de « La Roghină ».

Fig. 2. — Coupe de la paroi est de la section I (« Fața Vacilor »).

Fig. 3. — Coupe de la paroi nord de la section II (« La Roghină »).

Fig. 4. — Coupe de la paroi ouest de la section III (« Fața Vacilor »).

Fig. 5. — Tombe à inhumation en position repliée.

Fig. 6. — « La Roghină »: 1—5, nucléi et racloirs en silex de la couche de terre sans céramique (1/1).

Fig. 7. — « Fața Vacilor »: 1—3, outils en silex; 4, lame d'obsidienne; 5—6, outils en os; 7—8, hachettes-ciseaux en pierre polie; 9—10, haches en pierre polie en forme de bottier (env. 1/2).

Fig. 8. — « Fața Vacilor » (section III). Céramique peinte appartenant à la phase ancienne de la civilisation de Petrești: 1—6, céramique peinte en bandes brun-rouges sur fond orange; 7, fragment de vase peint en bandes parallèles brun-rouges et blanches sur fond orange; 8—9, céramique à peinture noire sur fond brique; 10—13, céramique peinte à motifs géométriques, noirs sur fond orange lustré, appartenant à la phase de plein essor de la civilisation de Petrești (env. 1/2).

Fig. 9. — « Fața Vacilor »: 1, vase à pied, reconstitué; 2, fragment de vase en pâte noire lustrée à taches jaunes extérieures et orné de bandes de lignes parallèles incisées et d'un bouton en relief; 3—5, céramique excisée présentant des analogies avec la phase Giulești de la civilisation de Boian; 6—8, céramique Turdaș (env. 1/2).